

telefoon 088 - 308 3381
fax 088 - 308 39 00
datum 11 april 2019
onze ref AGZ/MMK/MG/19-037
betreft resultaten Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en
Omwonenden(OBO)
bijlage(n) mmk@ggdhm.nl
e-mail Marjolein de Gruijter
contactpersoon

Wethouders Volksgezondheid en contactambtenaren Volksgezondheid
Gemeenten regio Hollands Midden

Geachte mevrouw, heer,

Op 7 maart 2019 ontving u van ons een bericht vanwege het voortijdig uitgelekte RIVM Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden (OBO). Vandaag is het definitieve onderzoeksrapport openbaar geworden.

Met deze brief willen we u informeren over de aanleiding en inhoud van het OBO-onderzoek, de resultaten en aanbevelingen. Daarnaast gaan we in op een eerder onderzoek naar gezondheid en landbouwpercelen door het RIVM.

Aanleiding onderzoek

Er bestaan al jaren zorgen bij omwonenden van landbouwgronden over mogelijke effecten van bestrijdingsmiddelen op hun gezondheid. In 2014 rapporteerde de Gezondheidsraad over enkele (vooral buitenlandse) onderzoeken waaruit aanwijzingen kwamen dat omwonenden van agrarische percelen gezondheidsrisico's kunnen lopen. De Gezondheidsraad vermoedde dat het risico van omwonenden laag zou zijn vergeleken met het risico voor mensen die beroepsmatig contact hebben met bestrijdingsmiddelen. Toch kon een gezondheidseffect bij omwonenden niet worden uitgesloten. Om beter zicht te krijgen op de situatie in Nederland, adviseerde de Gezondheidsraad aan het kabinet om een *blootstelling*sonderzoek te starten, om in kaart te brengen welke blootstelling omwonenden hebben en tot welke afstanden. Op basis van de resultaten van een dergelijk onderzoek zou nader onderzoek moeten plaatsvinden om iets te kunnen zeggen over de gezondheidseffecten.

Inhoud van het onderzoek

Op meerdere locaties met bollenteelt is bij mensen thuis gemeten of er bestrijdingsmiddelen aanwezig zijn in de lucht en in huisstof. Ook is gemeten of deze middelen in de urine terug te vinden zijn.

Resultaten onderzoek

Omwonenden van bollenvelden krijgen bestrijdingsmiddelen binnen. Restanten van bestrijdingsmiddelen die op de onderzochte bollenvelden zijn gebruikt, zijn teruggevonden in de buitenlucht rond woningen in de buurt. Ook in het stof op de deurmat en in het huisstof zaten resten. Daarnaast zijn ze aangetroffen in de urine van omwonenden van bloembollenvelden, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Dit kan het gevolg zijn van het gebruik van deze middelen in de omgeving, maar andere bronnen,

zoals inname van voedsel, kunnen daar ook aan bijdragen. Van de onderzochte bestrijdingsmiddelen overschreden de gemeten gehalten in de lucht of urine geen risicogrenzen. Maar volgens het RIVM moeten eventuele gezondheidsrisico's van omwonenden voor alle gebruikte bestrijdingsmiddelen preciezer worden ingeschat.

De OBO-resultaten laten zien dat de blootstelling van de onderzochte middelen niet te laag wordt ingeschat in de huidige toelatingsbeoordeling¹. Wel kan de beoordelingsmethode worden verbeterd met nieuwe kennis die het OBO heeft opgeleverd. Dit betreft onder andere kennis over de manier waarop bestrijdingsmiddelen zich verspreiden via de verwaaide druppels van spuitvloeistof (drift), verdamping en huisstof. Ook moet rekening worden gehouden met de totale blootstelling van meerdere bestrijdingsmiddelen, en moeten dus alle teeltsoorten en bestrijdingsmiddelen in een gebied worden betrokken.

Wat betekent het onderzoek voor de gezondheid?

Doel van het onderzoek was om de blootstelling in kaart te brengen, nog niet om de gezondheidsrisico's te duiden. De resultaten zeggen in die zin nog niets over gezondheidseffecten van het gebruik van bestrijdingsmiddelen.

Wel zijn de in dit specifieke onderzoek gemeten gehalten bestrijdingsmiddelen in de lucht en in de urine door de onderzoekers vergeleken met risicogrenzen. De gemeten gehalten waren te laag om tot gezondheidsrisico's te leiden. Omdat het een beperkt aantal bestrijdingsmiddelen en blootstellingssituaties betrof, geldt ook hier dat voor een volledig beeld van de gezondheidsrisico's meer en ander onderzoek nodig is.

Verkenkend gezondheidsonderzoek zomer 2018

Naar aanleiding van de zorgen van omwonenden is in 2018 een verkenning uitgevoerd naar de gezondheidssituatie van omwonenden van landbouwgrond. Toen is onderzocht of zij vaker dan niet-omwonenden bepaalde gezondheidsproblemen hebben. Er kwamen geen gezondheidsproblemen naar voren die samenhangen met de bollenteelt. Er waren wel indicaties voor gezondheidsproblemen in andere teelten. Het RIVM vindt het daarom nodig om een brede werkgroep te laten verkennen of en hoe nader gezondheidsonderzoek ingevuld kan worden. Dan zou ook naar andere aandoeningen en klachten moeten worden gekeken, zoals effecten op cognitieve ontwikkeling of autisme, dan in de verkenning mogelijk was. Ook verdient de gezondheid van kwetsbare groepen, zoals kinderen jonger dan 16 weken, speciale aandacht.

Welke aanbevelingen zijn er?

Het RIVM pleit voor de oprichting van een kennisplatform waar mensen terecht kunnen met vragen over gewasbescherming en gezondheid. Ook ondersteunt het RIVM het streven naar een duurzame landbouw waarbij het gebruik van bestrijdingsmiddelen wordt beperkt. Daarnaast adviseert het RIVM een onderzoeksprogramma en verbetering van de toelatingsmethodiek.

Op 24 april wordt het OBO onderzoek besproken in de 2^e Kamercommissie.

---

¹ Beoordeling gebeurt door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb)

Vragen over het onderzoek

Veel informatie is te vinden op de website OBO van het RIVM. Zowel bewoners als gemeentemedewerkers met vragen over het OBO onderzoek kunnen ook terecht bij team Medische Milieukunde van de GGD Hollands Midden. Bel 088-3083381 of mail naar mmk@ggdhm.nl. Verder staat informatie op onze GGD-website,

Met vriendelijke groeten,

Marjolein de Gruijter
Arts Maatschappij en Gezondheid
Team Medische Milieukunde

Cc: Omgevingsdienst West-Holland, t.a.v.: Claudia Lokman, adviseur RO
Omgevingsdienst Midden Holland, t.a.v.: Marlies van Bergen, teammanager ROM